

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักนิติธรรมกับสิทธิตามกฎหมายของผู้สูงอายุ
ศึกษาเฉพาะกรณีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

จัดทำโดย ดร.สุมาลี อุทัยเฉลิม
รหัส ๖๔๐๙๔๑

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรมกับสิทธิตามกฎหมายของผู้สูงอายุ
ศึกษาเฉพาะกรณีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ดร.สุมาลี อุทัยเฉลิม^๑

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๗ โดยตราขึ้นตามเจตนารมณ์ในมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และยังคงเป็นกฎหมายที่มีสภาพบังคับอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยประสงค์ให้บุคคลที่มีอายุเกิน ๖๐ ปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับการอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมจากรัฐ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ยังเป็นบทบัญญัติที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองผู้สูงอายุ ให้ได้รับสวัสดิการอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค เป็นหลักประกันด้านสิทธิเสรีภาพ โดยบัญญัติให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ได้แก่ (๑) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ (๒) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (๓) การประกอบอาชีพหรือการฝึกอาชีพที่เหมาะสม (๔) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน (๕) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น (๖) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม (๗) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ (๘) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง (๙) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคอขวด (๑๐) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง (๑๑) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (๑๒) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี และ (๑๓) การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ถือเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชน และเป็นกฎหมายของประเทศไทยที่แสดงให้ถึงหลักนิติธรรมที่ตีฉบับหนึ่ง

คำสำคัญ การคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖

หลักนิติธรรม

^๑ ดร.สุมาลี อุทัยเฉลิม อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นักศึกษาลัทธิธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙ วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

บทนำ

๑. หลักวิชาการและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง

๑.๑ หลักวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรม

คำว่า “หลักนิติธรรม” ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม” นับเป็นคุณประโยชน์ต่อประชาชนชาวไทยที่กฎหมายสูงสุดของประเทศได้วางบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องถึง “หลักนิติธรรม” ไว้ แม้จะเป็นหลักการในทางนามธรรมก็ตาม แต่เมื่อมีสภาพเป็นกฎหมายก็สามารถถูกนำไปบังคับใช้ได้ในการเมืองการปกครอง ส่งผลให้องค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยและภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามหลักนิติธรรมอย่างจริงจัง ต้องตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของการใช้อำนาจอย่างถูกต้องโดยไม่ลุแก่อำนาจ ไม่เลือกปฏิบัติ และต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงจะใช้อำนาจโดยปราศจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับไม่ได้

จากการศึกษาพบว่า “หลักนิติธรรม” เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ทุกสังคมต้องมี ทั้งนี้ และพอจะสรุปสาระสำคัญของ “หลักนิติธรรม” ว่าหมายถึง การกระทำทางปกครองต้องอยู่ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมาย เป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายที่ทำให้ฝ่ายบริหารและองค์กรเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองต้องผูกพันตนปฏิบัติตามกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และกฎเกณฑ์ที่ตนเองตราขึ้นโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง ประกอบด้วยหลักการย่อย ๒ ประการ ได้แก่

ประการที่ ๑ หลักการกระทำทางปกครองต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ถือเป็นหลักประกันหลักนิติธรรมประการสำคัญ เนื่องจากกำหนดให้ฝ่ายปกครองต้องเคารพกฎหมายและผูกพันตนอยู่กับบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดไว้ใน ๒ ลักษณะ คือ กรณีที่กฎหมายได้บัญญัติหรือกำหนดหน้าที่ให้องค์กรฝ่ายปกครองต้องปฏิบัติ ย่อมถือว่าองค์กรฝ่ายปกครองนั้นมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมาย แต่หากกฎหมายไม่ได้บัญญัติหรือกำหนดหน้าที่ให้ปฏิบัติ แต่ถ้าเป็นเรื่องของการใช้ดุลพินิจหรือตัดสินใจเพื่อประโยชน์และความผาสุกของประชาชน หากไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้วก็เป็นเรื่องที่สามารถดำเนินการได้

ประการที่ ๒ หลักไม่มีกฎหมาย ไม่มีอำนาจ เป็นหลักการสำคัญทางกฎหมายมหาชนในการควบคุมการใช้อำนาจขององค์กรฝ่ายปกครองให้อยู่ในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจ ทั้งนี้ เพื่อให้ให้องค์กรฝ่ายปกครองมีความชอบธรรมในการกระทำการใด ต่อเมื่อมีกฎหมายมอบอำนาจให้กระทำ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การกระทำขององค์กรฝ่ายปกครองซึ่งแสดงออกผ่านการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของรัฐในฐานะที่ขึ้นชื่อว่าเป็นฝ่ายปกครอง ต้องมีฐานอำนาจมาจากการที่กฎหมายได้บัญญัติรับรองไว้นั่นเอง

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีคำจำกัดความของ “หลักนิติธรรม” ที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ (คอ.นธ.) สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้รวบรวมไว้ทั้งความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง ดังนี้^๒

^๒ คณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติและคณะอนุกรรมการบรรณาธิการหนังสือหลักนิติธรรมในคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, “หลักนิติธรรม The Rule of Law ความหมาย สาระสำคัญ และผลของการฝ่าฝืนหลักนิติธรรม”, (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, ๒๕๕๗), น. ๑-๑๖. ที่มา <<https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/487268>>.

หลักนิติธรรม หมายถึง “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่มีกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม หรือ การกระทำใดๆ จะต้องไม่ฝ่าฝืน ขัด หรือ แแย้งต่อหลักนิติธรรม” โดยอาจจำแนกได้เป็น ๒ ประการ คือ (๑) หลักนิติธรรมโดยเคร่งครัดหรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างแคบ และ (๒) หลักนิติธรรมโดยทั่วไปหรือ หลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง โดยขออธิบายรายละเอียดต่อไปนี้

หลักนิติธรรมโดยเคร่งครัดหรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างแคบ หมายถึง “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย ที่กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม หรือการกระทำใดๆ จะต้องไม่ฝ่าฝืน ขัด หรือแย้งต่อ หลักนิติธรรม โดยหลักนิติธรรมหรือหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายนี้จะถูกล่วงละเมิดมิได้ หากกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมหรือการกระทำใดๆ ฝ่าฝืน ขัด หรือแย้งต่อหลักนิติธรรม ย่อมไม่มีผลใช้บังคับ” สาระสำคัญของหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด ได้แก่

(๑) หลักความเป็นอิสระและความเป็นกลางของผู้พิพากษาและตุลาการ หมายถึง ผู้พิพากษาและ ตุลาการต้องมีความเป็นอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดีภายใต้หลักกฎหมาย ความเป็นอิสระ เป็น หลักประกันขั้นพื้นฐานเพื่อให้ผู้พิพากษาและตุลาการสามารถดำรงตนด้วยความเป็นกลางในการดำเนิน กระบวนการพิจารณาและวินิจฉัยคดีต่างๆ โดยปราศจากอคติไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใด โดยเที่ยงธรรมตาม ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

(๒) กฎหมายต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไป กล่าวคือ กฎหมายต้องมุ่งหมายให้ใช้บังคับ โดยเสมอภาคกัน ไม่สามารถใช้บังคับกับเฉพาะคนบางคนหรือกรณีบางกรณีโดยเฉพาะเจาะจงได้ เพราะกฎหมาย จะต้องเป็นการวางกฎเกณฑ์กติกาสำหรับสังคมโดยทั่วไป จึงจำเป็นต้องให้กฎหมายใช้บังคับเป็นการทั่วไป

(๓) กฎหมายต้องมีการประกาศใช้ให้ประชาชนทราบ ไม่ว่าจะเป็กฎหมายลำดับชั้นใด จะต้องมีการประกาศใช้เป็นการทั่วไป เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบก่อนที่จะมีผลใช้บังคับ ความมีผลใช้บังคับ ของกฎหมายอาจมีผลทันทีที่ประกาศใช้หรืออาจจะให้มีผลใช้บังคับเมื่อระยะเวลาหนึ่งผ่านไปก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ ประชาชนรับทราบและสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

(๔) กฎหมายอาญาต้องไม่มีผลย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ กฎหมายอาญาต้องไม่มีผล ย้อนหลังในทางที่เป็นโทษ หมายความว่า หากในขณะกระทำการใดๆ ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำนั้น เป็นความผิดทางอาญา กฎหมายอาญาที่บัญญัติในภายหลังจะกำหนดให้การกระทำดังกล่าว เป็นความผิดและ ลงโทษมิได้ นอกจากนี้ หากการกระทำใดมีกฎหมายอาญาบัญญัติความผิดและโทษอยู่แล้วในขณะกระทำ ความผิด กฎหมายอาญาที่บัญญัติในภายหลังจะกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิด และให้บุคคลต้อง รับโทษที่หนักขึ้นมิได้

(๕) ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องมีสิทธิในการต่อสู้คดี หลักนิติธรรมในข้อนี้ มีขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่สุดในกระบวนการยุติธรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับสิทธิต่างๆ ในการต่อสู้คดีของตนอย่างเต็มที่ ตาม ขั้นตอนและกระบวนการของกฎหมาย การปิดกั้นมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนำพยานเข้าสืบพิสูจน์ความบริสุทธิ์ ของตนจะกระทำไม่ได้

(๖) เจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจได้เท่าที่กฎหมายให้อำนาจ โดยเป็นไปเพื่อการ ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งแตกต่างไปจากหลักพื้นฐานของกฎหมายเอกชนที่ว่าประชาชน สามารถกระทำการได้ทุกประการ หากกฎหมายไม่ได้กำหนดห้ามมิให้กระทำไว้

(๗) กฎหมายจะยกเว้นความรับผิดชอบให้แก่การกระทำที่ยังไม่เกิดขึ้นไม่ได้ ภายใต้บริบท สังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความพยายามของผู้มีอำนาจที่ฉ้อฉลในการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อ กระทำการใดๆ อันไม่ถูกต้องไม่ชอบธรรม ย่อมผันแปรเปลี่ยนไปตามกาลสมัย หลักนิติธรรมจึงต้องมีพลวัต พัฒนาให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

หลักนิติธรรมโดยทั่วไปหรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง ลักษณะที่ดีของกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมหรือการกระทำใดๆ ที่อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอุดมคติของกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายกระบวนการยุติธรรม หรือการกระทำใดๆ จะไม่มีลักษณะสาระสำคัญครบถ้วนของการเป็นกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดี หรือขาดตกบกพร่องไปบ้างก็ตาม กฎหมาย กระบวนการยุติธรรมหรือการกระทำใดๆ ยังใช้บังคับได้อยู่ตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม โดยเคร่งครัด สาระสำคัญของหลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง ได้แก่

(๑) กฎหมายที่ดีต้องมีความชัดเจน หมายความว่า การบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรจะต้องใช้ถ้อยคำในลักษณะที่ชัดเจน เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายนั้น หลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่คลุมเครือไม่ชัดเจนโดยไม่จำเป็น เพราะจะทำให้สามารถตีความไปได้หลายนัย ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาโต้แย้งโต้เถียงต่อไปในการใช้การตีความกฎหมาย

(๒) กฎหมายที่ดีต้องไม่ขัดแย้งกันเอง หมายความว่า การบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรจะต้องใช้ถ้อยคำที่มีความหมายและเนื้อหาสอดคล้องต้องกันทั้งฉบับ มิใช่กฎหมายมาตราหนึ่งขัดหรือแย้งกันเองกับอีกมาตราหนึ่ง ทั้งที่ไม่ได้เป็นข้อยกเว้น หรือบทบัญญัติในตอนต้นบัญญัติไว้อย่างหนึ่ง แต่ในตอนท้าย กลับบัญญัติไว้เป็นอย่างหนึ่งตรงกันข้ามกันหรือไม่สอดคล้องกัน เช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดความสับสนและก่อให้เกิดปัญหาการใช้การตีความกฎหมายได้

(๓) กฎหมายที่ดีต้องมีเหตุผล หมายความว่า กฎหมายที่บัญญัติขึ้นนั้นจะต้องมีเหตุผล และมีความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายฉบับนั้น หากการบัญญัติกฎหมายเพื่อใช้บังคับกับประชาชน แต่ไม่สามารถอธิบายถึงเหตุผลอันยอมรับได้ และความจำเป็นของการมีกฎหมายนั้นๆ ได้ จะทำให้กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ขาดน้ำหนัก ปราศจากความน่าเชื่อถือ ดังนั้น ความไม่มีเหตุผลจะทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายดังกล่าว เนื่องจากไม่เข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญของกฎหมาย และอาจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวได้

(๔) กฎหมายที่ดีต้องนำไปสู่ความเป็นธรรม หมายความว่า เป้าหมายของการมีกฎหมายในท้ายที่สุด คือ ความเป็นธรรม ซึ่งความเป็นธรรมดังกล่าวย่อมไม่สามารถพิจารณาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ หากแต่ต้องเป็นความเป็นธรรมของสังคมโดยภาพรวม ดังนั้น หากกฎหมายซึ่งเป็นเพียงวิธีการก่อให้เกิดความเป็นธรรม ในสังคมบัญญัติโดยไม่ได้มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อความเป็นธรรมแล้วย่อมเป็นกฎหมายที่ไม่ดี

(๕) กฎหมายที่ดีต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิขั้นพื้นฐาน หมายความว่า กฎหมายที่ดีจะต้องสอดคล้องและสนับสนุนหลักสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือ สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งนี้ เพราะสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด ไม่สมควรที่รัฐหรือผู้มีอำนาจออกกฎหมายจะพรากสิทธิดังกล่าวไปจากผู้นั้น เช่น สิทธิในการรวมกลุ่ม สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในการติดต่อสื่อสาร สิทธิผู้พิการ เป็นต้น

(๖) กฎหมายที่ดีต้องทันสมัยและสามารถรองรับต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม หมายความว่า กฎหมายที่บัญญัติขึ้นมานั้นจะต้องไม่เพียงแต่สามารถสนองตอบต่อการแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมในสมัยนั้นๆ ได้ หากแต่ต้องสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการในด้านต่างๆ ของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมในอนาคตได้ด้วย ดังนั้น การบัญญัติกฎหมายจึงจำเป็นต้องบัญญัติให้สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

(๗) กฎหมายที่ดีต้องบัญญัติตามกระบวนการและขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้ หมายความว่า ในการบัญญัติกฎหมายโดยหลักการจะต้องเป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่มีหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายตามระบอบประชาธิปไตย องค์กรหรือสถาบันอื่นจะบัญญัติกฎหมายได้ก็ ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ฝ่ายบริหารสามารถตราพระราชกำหนดได้ภายใต้เงื่อนไขบางประการ แต่ก็ต้องนำเข้ามาพิจารณารับรองโดยฝ่ายนิติบัญญัติอีกครั้ง หรือฝ่ายบริหารที่สามารถออกกฎหมาย ลำดับรองอื่น ๆ เช่น กฎกระทรวง เป็นต้น เพื่อใช้ในทางบริหารโดยอาศัยอำนาจจากกฎหมายแม่บทที่ตราโดย ฝ่ายนิติบัญญัติ

(๘) กฎหมายที่ดีต้องไม่มีผลย้อนหลังเป็นผลร้าย หรือกระทบต่อสิทธิหน้าที่ หรือ ความรับผิดชอบของบุคคล หมายความว่า กฎหมายจะต้องไม่บัญญัติให้เป็นผลร้าย หรือมีผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ หรือ ความรับผิดชอบของบุคคลกับการกระทำของบุคคลที่เกิดขึ้นไปแล้ว และในขณะนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติเป็น ผลร้าย หรือผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ หรือความรับผิดชอบของบุคคลไว้สำหรับการกระทำความผิด

(๙) กฎหมายที่ดีต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิด ผู้ละเมิด กฎหมายจะได้รับจะต้องได้สัดส่วนหรือมีความสมเหตุสมผลกับความผิดที่ผู้นั้นได้กระทำ หากเป็นความผิดที่ ร้ายแรงบทลงโทษที่ได้รับจะต้องรุนแรง แต่หากเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรงมากบทลงโทษก็จะต้องลดหลั่นลงไป การกำหนดสัดส่วนบทลงโทษให้สัมพันธ์กับความผิดนั้นจะช่วยส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ

(๑๐) กฎหมายที่ดีต้องมีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ประชาชน มีความรู้ และเคารพกฎหมาย หมายความว่า บทบัญญัติของกฎหมายฉบับนั้นๆ สามารถควบคุมกิจกรรมทาง สังคมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายฉบับนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องบังคับใช้ กฎหมายอย่างเคร่งครัด ต่อเนื่องโดยไม่เลือกปฏิบัติเพื่อให้กฎหมายมีความศักดิ์สิทธิ์

(๑๑) กระบวนการนิติบัญญัติต้องเป็นกระบวนการที่เปิดเผย โปร่งใส และตรวจสอบได้ เนื่องจากกฎหมายเป็นสิ่งที่ใช้บังคับกับประชาชน ด้วยเหตุนี้ ประชาชนจึงต้องมีสิทธิเข้าถึงกระบวนการ นิติบัญญัติได้ในทุกขั้นตอน การเข้าถึงข้อมูลของทางราชการที่เกี่ยวข้องทำให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น เป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และเสริมสร้างกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ ความรับผิดชอบตามกฎหมายให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น อีกทั้งเป็นการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติด้วย

(๑๒) กระบวนการยุติธรรมที่ดีต้องเปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์ หมายความว่า ในกรณีที่มีการโต้แย้งสิทธิหรือหน้าที่โดยมีการนำคดีหรือข้อพิพาทขึ้นสู่การพิจารณาของศาลในกระบวนการ ยุติธรรมแล้ว และเมื่อมีคำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือคำสั่ง กฎหมายควรจะบัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ได้รับผลกระทบ จากคำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือคำสั่งนั้นมีโอกาสได้อุทธรณ์ คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือคำสั่งนั้น ตาม ขั้นตอนและกระบวนการที่กฎหมายบัญญัติไว้

(๑๓) กระบวนการยุติธรรมที่ดีต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก ไม่ชักช้า ด้วยค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม เมื่อประชาชนมีปัญหาข้อพิพาทที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเยียวยา โดยกระบวนการยุติธรรม หรือจำเป็นต้องใช้สิทธิทางศาล จะต้องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการ ยุติธรรมได้โดยสะดวก

(๑๔) กระบวนการยุติธรรมที่ดีต้องส่งเสริมให้มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือก หมายความว่า การยุติข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทอันนำไปสู่คดีความนั้น นอกจากกระบวนการยุติธรรมโดยปกติ แล้วควรส่งเสริมให้มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือกให้แก่ประชาชน เพื่อจัดการกับปัญหาที่หลากหลายด้วย วิธีการที่เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานยุติธรรม และเพิ่มช่องทางในการ ระงับข้อพิพาท อันจะสร้างความปรองดองให้แก่คู่พิพาททำให้การบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐที่มีอยู่อย่าง จำกัดให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ลดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ ลดความสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย

(๑๕) นักกฎหมาย ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม และเจ้าหน้าที่ของรัฐของรัฐ ที่ต้องมีความเป็นอิสระและความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่อยู่ภายใต้อำนาจ การสั่งการ และแทรกแซง ได้จากผู้บังคับบัญชา

(๑๖) นักกฎหมาย ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดี ต้องซื่อสัตย์สุจริต ยึดหลักคุณธรรม เมตตาธรรม และสันติธรรม

๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากการศึกษาพบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนไว้อย่างกว้างขวาง หรือที่เราสามารถเรียกอีกนัยหนึ่งว่า “สิทธิตามรัฐธรรมนูญ” ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิ ตามกฎหมายมหาชน อันหมายถึง อำนาจตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรองแก่ปัจเจก บุคคลในอันที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใด การให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคลดังกล่าวก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้อง ต่อองค์กรของรัฐมิให้แทรกแซงในขอบเขตสิทธิของตน นอกจากนั้นสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่กล่าวถึงนี้ ยังหมายความรวมถึง การให้หลักประกัน ซึ่งรวมถึงหลักการคุ้มครองสิทธิแก่ปัจเจกบุคคลด้วย อันทำให้รัฐมี หน้าที่ต้องปฏิบัติตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิให้แก่ปัจเจกบุคคลนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน โดยปรากฏเป็น บทบัญญัติที่รับรองและคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคล เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ได้แก่

หลักการเรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา ๒๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

- บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมายเท่าเทียมกัน
- ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน
- การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่น กำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้
- มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิ หรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม
- บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือ ลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

มาตรา ๔๘ วรรคสอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

- บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ และบุคคลผู้ ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

หลักการเกี่ยวกับแนวนโยบายแห่งรัฐ

- รัฐพึงเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญ ของสังคม จัดให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและพัฒนาการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อให้ ประชาชนมีสุขภาพที่แข็งแรงและมีจิตใจเข้มแข็ง รวมตลอดทั้งส่งเสริมและพัฒนาการกีฬาไปสู่ความเป็นเลิศ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

- รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น
- รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี **ผู้สูงอายุ** คนพิการ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พิ้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำการดังกล่าว
- ในการจัดสรรงบประมาณ รัฐพึงคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการที่แตกต่างกันของเพศ **วัย และสภาพของบุคคล** ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรม

๑.๓ กรอบปฏิญญาผู้สูงอายุ

๑) ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ (Declaration on Thailand's Older Persons)^๙

ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๒ ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ นี้เป็นวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ ๗๒ พรรษา ประกอบกับองค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นปีสูงอายุสากล (The International of Older Persons) ปฏิญญาผู้สูงอายุไทยจึงเป็นพันธกรณี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ ดังนั้น รัฐบาล องค์การเอกชน ประชาชน และสถาบันสังคมต่างๆ จึงได้ตระหนักถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุ ซึ่งได้ทำประโยชน์ในฐานะ “ผู้ให้แก่สังคมมาโดยตลอด จึงควรได้รับผลในฐานะ “ผู้รับ” จากสังคมด้วย จึงได้กำหนดสาระสำคัญของปฏิญญาผู้สูงอายุไทย ไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้ง และละเมิดสิทธิ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองหรือครอบครัวได้ และผู้พิการที่สูงอายุ

ข้อ ๒ ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพ ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับบทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อ ๓ ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถปรับบทบาทของตนเองให้สมวัย

ข้อ ๔ ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้สังคม มีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า

ข้อ ๕ ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ต้องมีหลักประกัน และสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจร โดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามศตินิยม

ข้อ ๖ ผู้สูงอายุควรได้มีบทบาท และส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน สังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน และกับบุคคลทุกวัย

ข้อ ๗ รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุตามเป้าหมาย

^๙ กรมกิจการผู้สูงอายุ. ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย. ที่มา <<http://www.dop.go.th/th/laws/1/30/767>>.

ข้อ ๘ รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องตรากฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและการบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิ คุ้มครอง และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

ข้อ ๙ รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักคุณค่าของผู้สูงอายุตามวัฒนธรรมไทยที่เน้นความกตัญญูทวดเวทีและความเอื้ออาทรต่อกัน

๒) การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยตามกรอบอาเซียนว่าด้วยผู้สูงอายุ^๔

ปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก คือ การสูงวัยของประชากร โดยจะเห็นได้จากในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ โลกมีประชากรทั้งหมดประมาณ ๗,๔๓๓ ล้านคน ในจำนวนนี้มีประชากรสูงอายุ จำนวน ๙๒๙ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ ของประชากรทั้งหมด

เมื่อพิจารณาในภูมิภาคประชาคมอาเซียนซึ่งมีสมาชิก ๑๐ ประเทศ มีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ในพ.ศ. ๒๕๕๙ มีจำนวน ๓ ประเทศที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุแล้ว ได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยมีแนวโน้มว่าประชากรโลกจะมีอายุสูงขึ้นเรื่อย ๆ การสูงวัยของประชากรจึงเป็นปรากฏการณ์ที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากรทั่วโลกอยู่ในปัจจุบันและในอนาคตข้างหน้า สำหรับประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุมานับตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ และกำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมสูงอายุระดับสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๔ ทั้งนี้ กรมกิจการผู้สูงอายุได้สรุปผลการดำเนินงานสำคัญที่ประเทศไทยได้ดำเนินการไว้ ดังนี้

(๑) กฎหมายและกลไกระดับนโยบาย มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม แผน ยุทธศาสตร์ จัดตั้งกรมกิจการผู้สูงอายุเพื่อรับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุ กลไกคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กองทุนต่าง ๆ

(๒) นโยบายสำคัญและมาตรการเร่งด่วน มีนโยบายและมาตรการทั้งเพื่อการเคลื่อนงานภายในและ ระหว่างประเทศ การริเริ่มพัฒนาระบบสารสนเทศด้านผู้สูงอายุ แผนบูรณาการระดับนโยบาย และงบประมาณ

(๓) การขับเคลื่อนการดำเนินงานที่สำคัญและสวัสดิการผู้สูงอายุ มีการดำเนินการเรื่องหลักประกัน รายได้ การคุ้มครองทางสังคม การประกันสังคม และการลดความยากจน แต่ยังดำเนินการไม่ครอบคลุม มีการพัฒนามาตรฐานการดูแลเรื่องผู้สูงอายุ ๓ เรื่อง ได้แก่ มาตรฐานหลักสูตร ผู้ดูแล และมาตรฐานสถานดูแลเพื่อ ใช้ในการกำกับดูแลผู้สูงอายุมีการดำเนินการเพิ่มสิทธิและยกระดับการคุ้มครองทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเท่าเทียม ลดความยากจน ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี มีการสร้างกลไกเพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการของผู้สูงอายุมากขึ้นโดยเฉพาะระบบบริการอย่างบูรณาการการดูแลผู้สูงอายุอย่างบูรณาการในระยะยาวเชื่อมโยงบริการในสถานพยาบาลไปจนถึงบ้านผู้สูงอายุ โดยทีมสหวิชาชีพ การส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุในรูปแบบที่หลากหลายผ่านกลไกการบูรณาการกลไกประชารัฐ สร้างการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุผ่านเวทีระดับชาติและระดับพื้นที่ มีการรวมกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ชมรมผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาคุณภาพ ชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ การดูแลผ่านกลไกอาสาสมัครและจิตอาสา มีบริการดูแลผู้สูงอายุในหลาย รูปแบบ อาทิ การซ่อมปรับปรุงที่อยู่อาศัย ที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุแบบครบวงจร (Senior Complex) การบริการพำนักอาศัยรูปแบบในสถาบัน มีการดำเนินการเรื่องการเตรียมความพร้อมเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ แต่สังคมไทยยังไม่ตระหนักเท่าที่ควร มีการริเริ่มในการทำงานบูรณาการศาสตร์และ

^๔ กรมกิจการผู้สูงอายุ. การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยตามกรอบอาเซียนว่าด้วยผู้สูงอายุ. ที่มา <http://www.dop.go.th/download/knowledge/th๑๕๔๑๖๗๓๔๔๘-๑๕๕_o.pdf>.

องค์กรข้ามสาขามากขึ้น สื่อสารณะต่าง ๆ มีความตื่นตัวในเรื่องผู้สูงอายุมากขึ้น ภาคเอกชนมีการเพิ่มรูปแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่หลากหลายมากขึ้น

(๔) การสำรวจประชากรสูงอายุ และการติดตาม ประเมินผลงานด้านผู้สูงอายุ ประเทศไทย มีการสำรวจประชากร มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ประเด็นท้าทายจากปรากฏการณ์ประชากรสูงอายุที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสมบูรณ์ ในขณะที่ประเทศสมาชิกทั้งหมดในกลุ่มอาเซียนจะเข้าสู่สังคมสูงอายุในระยะอันใกล้นี้ ทำให้ประเทศไทยและประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนต้องพิจารณาประเด็นที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเพื่อเตรียมการให้พร้อมต่อการรองรับสถานการณ์ของประเทศไทยและกลุ่มสมาชิกประเทศอาเซียน ดังนี้

(๑) ความต้องการในการดูแลของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น
 (๒) ครอบครัวยุคใหม่เรียนรู้ร่วมกันของคนระหว่างวัย โดยเฉพาะเรื่องผู้สูงอายุ
 (๓) สังคมไทยยังขาดความตระหนักในการเตรียมพร้อมรองรับการเข้าสู่สังคมสูงอายุ
 (๔) ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และระดับมหภาค ทั้งระดับประเทศและระดับอาเซียน จากปรากฏการณ์ “การย้ายถิ่นเพื่อเปลี่ยนชีวิต” หรือ (lifestyle migration) ของกลุ่มประชากรที่เป็นผู้สูงอายุ หรือผู้ที่เกษียณอายุจากการทำงาน และพำนักอาศัยหรือใช้ชีวิตในช่วงบั้น ปลายในประเทศอื่น

(๕) การขาดแคลนผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านพฤกษศาสตร์ เวชศาสตร์ โดยเฉพาะแพทย์สาขา Gerontology ที่ยังมีจำนวนน้อย

(๖) ระบบสารสนเทศที่จำเป็นในเชิงยุทธศาสตร์เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนานโยบายที่ตอบสนองสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

แต่อย่างไรก็ดี ก็มีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนางานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยตามกรอบ ปฏิญญาอาเซียน เรื่องผู้สูงอายุ ในระยะต่อไป ดังนี้

(๑) ยกกระดับและพัฒนาศูนย์ ASEAN Centre on Active Ageing and Innovation (ACAI) ให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนางานและบุคลากรด้านผู้สูงอายุในระดับ ภูมิภาคนี้ รองรับการเป็นเจ้าภาพอาเซียน และรองรับการเข้าสู่สังคมสูงอายุ ของกลุ่มประเทศอาเซียน

(๒) ส่งเสริมพัฒนาความร่วมมือกับองค์กรข้ามสาขาในระดับอาเซียน เพื่อสร้างและพัฒนา นวัตกรรม ทางวิชาการ และ แนวปฏิบัติที่ดี เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ

(๓) ส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนที่ใกล้ชิดกับภาคประชาสังคม ภาคเอกชน สมาคมผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุ อาทิส่งเสริมชมรมผู้สูงอายุ หรือศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุให้มีกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับตำบล เพื่อสร้างเครือข่ายที่เป็นหุ้นส่วนการพัฒนางานผู้สูงอายุระดับพื้นที่

(๔) ส่งเสริมการดำเนินงานและการแลกเปลี่ยนงานวิจัยและการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุระดับอาเซียน เพื่อพัฒนาเป็นกรอบความร่วมมือและนโยบายของกลุ่มประเทศอาเซียน

(๕) พัฒนาสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสิทธิโดยเสมอภาคทั้งในเรื่องการจ้างงาน กิจกรรมทางสังคม การดูแลพร้อมกำหนดทิศทางปฏิรูปการจ่ายสวัสดิการสังคมทั้งระบบ เพื่อให้เกิดการบริหารการคลังที่มีประสิทธิภาพ

(๖) รัฐต้องมีมาตรการกระตุ้น รมรงค์ส่งเสริมครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ การเรียนรู้การอยู่ ร่วมกันของคนระหว่างวัย และมีรูปแบบทางเลือกที่สนับสนุนการเตรียมคนทุกวัยให้พร้อมในการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ รองรับการเป็นสังคมสูงอายุระดับสมบูรณ์อย่างเร่งด่วน

(๗) ส่งเสริมสนับสนุนในการเพิ่มการผลิตบุคลากรทางสุขภาพ เฉพาะทางผู้สูงอายุ เพิ่มขึ้น

(๘) พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารนโยบายการคุ้มครองทางสังคมผู้สูงอายุ เพื่อใช้ในการอภิบาลระบบการคุ้มครองทางสังคมผู้สูงอายุ พร้อมกำหนดให้กลไกการอภิบาลระบบ ระดับประเทศสำหรับ ระบบการคุ้มครองทางสังคมผู้สูงอายุในภาพรวม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเท่าเทียม เสมอภาคในการดูแลประชากรสูงอายุที่ครอบคลุม

(๙) ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ ขยายการคุ้มครองทางสังคม และปรับปรุง ประสิทธิภาพและ คุณภาพของการดำเนินงานการคุ้มครองทางสังคมที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

(๑๐) ส่งเสริมให้มีการบริหารพื้นที่ที่ผู้สูงอายุต่างชาติที่เข้ามาพำนักในประเทศไทย พร้อมจัดการรูปแบบการให้บริการอย่างเป็นระบบ และเตรียมการจัดการระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และ ระดับมหภาคเพื่อรองรับผลกระทบโดยเฉพาะต่อประชาชนและชุมชนในพื้นที่

๒.สาระสำคัญของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒.๑ ที่มาของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖

เหตุผล โดยที่มาตรา ๕๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และเพื่อให้ได้กฎหมายที่ครอบคลุมทุกด้านสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้^๕

ในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๗ ประเทศไทยจึงเริ่มมีกฎหมายที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ โดยเฉพาะขึ้นเป็นฉบับแรก อันเป็นผลจากมาตรา ๕๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ และต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้งเป็นฉบับที่ ๒ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๓ กำหนดให้บุคคลซึ่งมีอายุเกิน หกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็น สาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญดังกล่าว สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ สิทธิเรื่องเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมี สิทธิได้รับเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมจากรัฐ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้^๖

๒.๒ โครงสร้างองค์การภาครัฐที่รับผิดชอบดูแลกิจการผู้สูงอายุ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ แบ่งโครงสร้างองค์การภาครัฐที่สำคัญซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ขับเคลื่อนการดำเนินงานตามกฎหมาย ออกเป็น ๓ ระดับ ประกอบด้วย

๑. ระดับนโยบาย คือ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กผส”^๗

^๕ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๓๐ ก. วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๖

^๖ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๗ ตอนที่ ๕๖ ก. หน้า ๓ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๓

^๗ โปรดดูองค์ประกอบในมาตรา ๔ และอำนาจหน้าที่ในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ

๒. ระดับอำนาจการ กำหนดให้สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาอยู่ในความรับผิดชอบของกรมกิจการผู้สูงอายุ (ผส.) ซึ่งเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นกรมในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๘ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๕๘

๓. ระดับปฏิบัติการ โดยมีศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ๑๒ ศูนย์ ที่กระจายไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ให้บริการด้านสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยประสานการทำงานร่วมกับสำนักงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พม.จ.)

๒.๓ หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังนี้

(๑) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

(๒) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

(๓) การประกอบอาชีพหรือการฝึกอาชีพที่เหมาะสม

(๔) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย

หรือชุมชน

(๕) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น

(๖) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

(๗) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

(๘) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง

(๙) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคกรอบครัว

(๑๐) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

(๑๑) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

(๑๒) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี และ

(๑๓) การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

๒.๔ กองทุนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖

กำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ (มาตรา ๑๓) มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่งประกอบด้วยปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานกรรมการ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุเป็นรองประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกรมบัญชีกลาง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวน

ห้าคน ในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้แทนองค์กรของผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งคน ผู้แทนองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานในด้านการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนสถานภาพ บทบาท และกิจกรรมของผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งคน และผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการระดมทุนจำนวนหนึ่งคนเป็นกรรมการ และให้ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา ๑๘) ซึ่งคณะกรรมการบริหารกองทุนมีอำนาจหน้าที่ (มาตรา ๒๐) ดังต่อไปนี้

(๑) บริหารกองทุนรวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาผลประโยชน์และการจัดการกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่ กผส. กำหนด

(๒) พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน เพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ ตามระเบียบที่ กผส. กำหนด

(๓) รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อ กผส. ตามระเบียบที่ กผส. กำหนด

๒.๔ บทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดต่อผู้สูงอายุ

เนื่องจากพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นกฎหมายในเชิงส่งเสริมและสนับสนุนในการให้บริการสาธารณะและการจัดให้มีสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงไม่ปรากฏบทลงโทษใด ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ ดังนั้น จึงต้องไปพิจารณาบทลงโทษที่กระทำต่อผู้สูงอายุตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น ๆ เช่น ความผิดฐานทอดทิ้งคนชรา และทารุณกรรมคนชรา ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดฐานบังคับใช้แรงงานหรือบริการ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นต้น

๓. วิเคราะห์หลักนิติธรรมที่ปรากฏในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ

๓.๑ วิเคราะห์จากหลักนิติธรรมโดยทั่วไปหรือหลักนิติธรรมในความหมายอย่างกว้าง พบว่าพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๖ มีลักษณะเป็นกฎหมายที่ดีฉบับหนึ่ง เนื่องจากเหตุผลดังนี้

- (๑) เป็นกฎหมายที่มีความชัดเจนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมาย
- (๒) ใช้ถ้อยคำที่มีความหมายและเนื้อหาสอดคล้องต้องกันทั้งฉบับ
- (๓) เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นจากเหตุผล และมีความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายฉบับนั้น
- (๔) นำไปสู่ความเป็นธรรม ซึ่งให้ความเป็นธรรมแก่ผู้สูงอายุทุกคนสังคมโดยภาพรวม
- (๕) คุ้มครองสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน
- (๖) ทันสมัยและสามารถรองรับต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และรองรับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตได้อย่างเหมาะสม
- (๗) เป็นกฎหมายที่บัญญัติตามกระบวนการนิติบัญญัติและขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้
- (๘) ไม่บัญญัติให้เป็นผลร้าย หรือมีผลกระทบต่อสิทธิ หน้าที่ หรือความรับผิดชอบบุคคลกับการกระทำของบุคคลที่เกิดขึ้นไปแล้ว
- (๙) มีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ และเคารพกฎหมาย เพราะเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ
- (๑๐) สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และเสริมสร้างกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐ

๓.๒ วิเคราะห์จากหลักนิติธรรมโดยเทียบกรอบปฏิญญาผู้สูงอายุไทย พบว่าพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๖ (มาตรา ๑๑) มีลักษณะที่สอดคล้องกับกรอบปฏิญญาผู้สูงอายุไทย ได้แก่

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๖	กรอบปฏิญญาผู้สูงอายุไทย
<p>(๘) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือถูกทอดทิ้ง</p> <p>(๑๐) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง</p> <p>(๑๑) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม</p>	<p>ข้อ ๑ ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้ง และละเมิดสิทธิ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองหรือครอบครัวได้ และผู้พิการที่สูงอายุ</p>
<p>(๒) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต</p> <p>(๙) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคอรัว</p>	<p>ข้อ ๓ ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถปรับบทบาทของตนเองให้สมวัย</p>
<p>(๓) การประกอบอาชีพหรือการฝึกอาชีพที่เหมาะสม</p>	<p>ข้อ ๔ ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้สังคม มีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า</p>
<p>(๑) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นพิเศษ</p> <p>(๑๒) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี</p>	<p>ข้อ ๕ ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ต้องมีหลักประกันและสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจร โดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามคตินิยม</p>
<p>(๔) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน</p>	<p>ข้อ ๖ ผู้สูงอายุควรมีบทบาท และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน สังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน และกับบุคคลทุกวัย</p>
<p>(๕) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น</p> <p>(๖) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม</p> <p>(๗) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ</p>	<p>ข้อ ๗ รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุตามเป้าหมาย</p>

บทสรุป

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ถือเป็นกฎหมายที่ตั้งอยู่บนหลักนิติธรรม (The Rule of Law) ซึ่งเป็นพื้นฐานแห่งกฎหมาย มีบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่แก่รัฐในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุ และยังวางหลักคุ้มครองสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนให้เป็นไปโดยเสมอภาคกันตามกฎหมาย โดยไม่เลือกปฏิบัติ เป็นกฎหมายที่สร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะในช่วงบั้นปลายสุดท้ายของชีวิต ซึ่งถือเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกคนในสังคม ซึ่งหนีไม่พ้นการเป็นผู้สูงอายุอย่างแน่นอน

.....

บรรณานุกรม

ภาษาไทย**กฎหมาย**

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖

สารสนเทศจาก World Wide Web

กรมกิจการผู้สูงอายุ. การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยตามกรอบอาเซียนว่าด้วยผู้สูงอายุ.
<http://www.dop.go.th/download/knowledge/th๑๕๔๑๖๗๓๔๔๘-๑๕๕_o.pdf>.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. **ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย**. <<http://www.dop.go.th/th/laws/1/30/767>>.

คณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติและคณะอนุกรรมการบรรณาธิการหนังสือหลักนิติธรรม
ในคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม,
“หลักนิติธรรม The Rule of Law ความหมาย สาระสำคัญ และผลของการฝ่าฝืนหลักนิติธรรม”,
(กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ สำนักงาน
ปลัดกระทรวงยุติธรรม, ๒๕๕๗), น. ๑-๑๖.
<<https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/487268>>.